

# Anglokatoliiklik vaimsus ja sisemine metanoia: Teekond pühitsetud argipäevani

**Teejuht:** Püha Aelred Rievaulx'st (1110–1167)

---

## I OSA: Sissejuhatus – Kõrbesse minek

Tere tulemast sellele ühisele rännakule. Me oleme astunud Suure Paastu rüppe. Anglokatoliiklikus traditsioonis ei ole see lihtsalt toidust hoidumise aeg või kalendaarne kohustus. See on *Quadragesima* – nelikümmend päeva kõrbevaikust keset linna müra. See on aeg, mil meid kutsutakse astuma samm tagasi oma elu "tootmisliinilt".

Paljude laubal on alles Tuhkapäeva risti jälg ja kõrvus kajamas sõnad: "Pea meeles, et sa oled põrm ja põrmuks pead sa saama." See "põrmu" tunnetamine ei ole mõeldud meid masendama ega tühistama. Vastupidi, see on mõeldud meid vabastama. See on vaimne inventuur, kus me küsime: mis jääb minust järele, kui kõik väline – ametinimetused, saavutused, ootused – maha koorida?

Maailm püüab meid lüüa, pakkudes lõputult asju, mis lubavad täita meie tühjust, kuid pühad isad ütlevad meile: "Sinu süda on tehtud Jumala jaoks ja ükski maailma asi ei suuda seda täita." Me elame "tähelepanumajanduse" ajastul, kus meie vaimne fookus on pidevalt hajutatud. Meie janu on suur, aga me joome soolast vett, mis teeb janu ainult suuremaks.

Täna teekonnal on meil kaasas teejuht – 12. sajandi abt **Aelred Rievaulx'st**. Ta oli tsistertslaste mungaordu abt Põhja-Inglismaal, keda on nimetatud ka "Inglismaa pühaks Bernardiks". Kujutage ette üht meest, kes juhtis sadu munkasid karmis, kuid imelises Yorkshire'i orus. Ta ei olnud kuiv teoreetik, vaid mees, kes valutas südant oma vendade pärast. Tema pärand on tänapäeval eriti au sees just anglikaani ja anglokatoliiklikus traditsioonis, sest ta mõistis: pühadus ei tähenda inimlikkusest loobumist, vaid selle pühitsemist.

Me otsime vastust küsimusele: kuidas leida rahu ja seda vajalikku "püha rahunemist", kui üüriarved vajavad maksmist ja tähelepanu on hajutatud tuhande segaja vahel?

---

## II OSA: Aelred Rievaulx'ist ja "Armastuse peegel"

Aelred kirjutas oma peateose "*Speculum Caritatis*" (Armastuse peegel) vastuseks põletavale küsimusele: kuidas on võimalik leida armastust ja rõõmu keset kloostrielu ränka distsipliini? Kui me vaatame omaenda elu, siis meie küsimus on sarnane: kuidas leida armastust keset argipäeva ränka tempot ja nõudmisi?

**1. Peegli sümbol ja vaimne optika** Keskaja peeglid ei olnud sellised nagu meil täna. Need olid poleeritud metallist kettad. Kui neid ei puhastatud regulaarselt, muutusid need tuhmiks, roostetasid ja hakkasid pilti moonutama. Aelred ütleb, et meie hing on loodud olema Jumala peegel. Kuid stress, isekus, kiirus ja patt on see "tuhmus". Kui me vaatame tuhmi peeglist, ei näe me sealt enam iseennast sellisena, nagu Jumal meid lõi – me näeme moonutatud versiooni. Paastuaeg on peegli poleerimise aeg. See on vaimne askees, mis puhastab meie siseilma, et me näeksime endas jälle Jumala kuju (*imago Dei*).

**2. Hingerahu (*Quies*) otsing** Aelred selgitab, et inimhinge loomulik seisund on rahu, kuid me oleme selle kaotanud. Miks? Sest me põeme "korratut armastust". Me ei armasta tavaliselt halbu asju – me armastame häid asju, aga **vales järjekorras**. Me asetame töö, asjad, staatuse või teiste inimeste heakskiidu Loojast kõrgemale. Me eeldame, et need kaduvad asjad annavad meile igavese rahu. Aga nad ei suuda seda. Me jääme näljaseks, sest me püüame täita igaviku-suurst auku ajalike asjadega.

**3. Kolmekordne armastus kui vundament:**

- **Armastus Jumala vastu:** See on kõige alus. Inimene on *capax Dei* – võimeline mahutama Jumalat. Meie süda jääbki rahutuks, kuni see ei puhka. Temas.
- **Armastus iseenda vastu:** See ei ole isekus. Aelred ütleb: "Sinu süda on sinu kamber. Mine sinna sisse, sule uks ja puhka." See tähendab enda hoidmist kui Jumala templit. Kui sa vihkad ennast, ei suuda sa peegeldada Jumala armastust ligimesele.
- **Armastus ligimese vastu:** See on meie "testimispölgoon". Siin selgub, kas meie armastus Jumala vastu on päris või ainult ilus sõnakõlks. See on teise koormate kandmine (*compassio*), mis ei küsi "mis mina sellest saan?".

---

## III OSA: Metanoia – Perspektiivi muutus

Kuidas jõuda sellise armastuseni? Vastus peitub ühes sõnas: **Metanoia**.

Me räägime sageli meeleparandusest kui millestki negatiivsest – kui süütundest või "halvasti tundmisest". Kuid kreekakeelne *metanoia* tähendab meelemuutust, totaalselt uut perspektiivi. See on radikaalne ümbersünd.

Kujutage ette, et kõnnite sügisesel päeval seljaga päikese poole ja kurdate, et tee on pime ja varjud on pikad. Meeleparandus ei ole pingutus "valgemalt mõelda" või ennast sundida pimedust nautima. Meeleparandus on **ümbERPÖÖramine**. Sa pöörad näo Valguse poole ja pimedus jääb selja taha iseenesest. See ei ole hirmul põhinev pingutus, vaid **armumine Jumalasse**.

Püha Aelredil on üks imeline lugu oma kloostri munkadest. Ta lubas munkadel käest kinni hoida ja omavahel sosistada, kui nad olid kurvad või mures. Tolle aja rangete reeglite kontekstis oli see peaaegu revolutsiooniline. See lugu näitab meile *metanoia* tõelist vilja: meelemuutus ei tee inimest kalgiks ja "õigeks", vaid see teeb ta **hellaks**. Kui su meel muutub, siis sa ei vaata enam teist inimest kui konkurenti või tüütust, vaid kui venda, kes vajab su kätt.

**Anglokatoliiklik metanoia on inkarnatsiooniline.** See tähendab, et me ei püüa "vaimsustuda" kuhugi pilvedesse. Me toome pühaduse oma kööki, kontorisse, tülidesse ja väsimusse. Pihisakrament on siin vabaduse värav – me toome oma "lämmatatud" elu Jumala ette, paneme moonutatud peegli Tema ette ja ütleme: "Issand, puhasta Sina."

---

## IV OSA: Anglokatoliiklik liturgiline rütm ja praktiline distsipliin

Anglokatoliiklik vaimsus ei tugine ebamäärastele emotsioonidele, vaid sakramentaalsele rütmile. Selle südameks on **Book of Common Prayer** ja selle igapäevane rütm: *Morning Prayer* ja *Evening Prayer*.

Püha Aelred õpetas, et vaimne elu on "trepp", kus iga aste on teadlik valik. Meie kaasaegne maailm õpetab meid järgima oma tundeid: "Tee seda, mis tundub õige." Aga vaimne elu ütleb: "Tee seda, mis on õige, ja tunded järgnevad." Me palvetame selleks, et vaim peale tuleks, mitte ainult siis, kui meil on hea tuju.

**1. Sõpruse distsipliin** Aelred ütles kuulsalt: "*Deus amicitia est*" – Jumal on sõprus. Enne igat vestlust teadvusta: "Kristus on meie vahel kolmandana." See muudab suhtlemise pühaks toiminguks. See nõuab aega ja kohalolu. See on distsipliin hoida oma süda avatuna ka siis, kui oleme väsinud.

**2. Südametunnistuse laiendamine** Aelred kutsub meid üles mitte põgenema konfliktide eest. Kui keegi meid "vaevab", on see märk, et meie süda on veel liiga

kitsas. Me vajame *metanoiat*, et süda saaks laieneda. Iga raske kolleeg või naaber on meile antud harjutusena, et õppida armastust, mis ei ole isekas.

**3. Mõistus ja ihad (Vabadus läbi korra)** Regulaarne palverütm, paastupäevad ja Missal osalemine ei ole "enesepiitstamine". See on vaimne treening. Kui me ei suuda kontrollida oma väikseid isusid – olgu see toit, pidev telefoni kontrollimine või klatš –, siis me ei ole vabad. Distsipliin loob meie sisse tühja ruumi, kus armastus saab lõpuks hingata. Kui me ei häälesta end igal hommikul ja öhtul palve läbi, hakkab meie elu "vale häält" tegema.

**4. Püha Aelredi "Pastoraalne palve"** Selles tekstis palub Aelred: *"Anna mulle vaim, mis on kaastundlik, et ma ei nõuaks teistelt rohkem, kui nad suudavad kanda."* See on juhi ja ristiinimese suurim väljakutse – olla hea karjane, mitte karm isand. Ta palub, et Jumal annaks talle armastust, mis "söödab" teisi isegi läbi vaikse palve. Me kanname üksteist oma südame sisekambris.

---

## V OSA: Kokkuvõte – Ülestõusmise ootuses

Suur Paast ei lõpe Suure Reedega. See lõpeb Ülestõusmisega. Meie distsipliin, meie peegli puhastamine ja meie *metanoia* on ettevalmistus uueks eluks.

Püha Aelred Rievaulx'ist tuletab meile meelde, et kui me oleme puhastanud oma "armastuse peegli", siis me ei näe seal lõpuks mitte iseennast oma muredega, vaid me näeme Kristuse kirkust. See ongi vabadus – vabadus maailma survest, hirmust ja vajadusest olla keegi teine.

Loo endale "sisemine klooster". See ei nõua Yorkshire'i orgu minekut. See on paik su südames, kuhu saad tagasi tõmbuda keset kõige kiiremat tööpäeva. See on üks lühike palve, üks teadlik hingetõmme, üks meeldetuletus: "Jumal on siin."

Aelred ütleb meile täna: **"Ei ole midagi pühamat, mitte midagi kasulikumalt, mitte midagi magusamat kui olla armastatud ja armastada."**

Lõpetame selle loengu ühe lõiguga Aelredi enda palvest:

*"Magus Issand, ma palun Sind nende eest, keda Sa oled usaldanud minu hoolde. Ole Sina neile teeks, et nad ei eksiks; ole neile valguseks, et nad ei pimestuks; ole neile varjupaigaks, et nad ei murduks. Õpeta mind, oma kõlbmatut teenrit, kuidas neid armastada, kuidas nende eest palvetada ja kuidas neid Sinu juurde juhatada. Sest ilma Sinuta ei suuda ma midagi, aga Sinu suudab mu süda mahutada kogu maailma."*

Alustage seda teekonda täna. Mitte homme, vaid täna. Iga väike samm, iga pisike meelemuutus on võit.

Aamen.

*Kasutatud kirjandus:*

*Tsitaadid on kohandatud ja tõlgitud ladina- ja ingliskeelsetest väljaannetest autori poolt.*

*Püha Aelred Rievaulx'st:*

*Speculum Caritatis ("Armastuse peegel")*

*De Spiritali Amicitia ("Vaimsest sõprusest")*

*De Iesu puero duodenni ("Jeesusest kaheteistkümneaastasena")*

*Oratio Pastoralis (Pastoraalne palve)*

*Underhill, Evelyn. Mysticism: A Study in Nature and Development of Spiritual Consciousness*